

Nejezte hřibata!

Michal Konštický (Vaud)

PK

Ilustrace Pavel Kantorek

TRITON
Praha / Kroměříž

Nejezte hřibata!

Michal Konštický (Vaud)

Ilustrace Pavel Kantorek

Stanislav Juhaňák – Triton

Michal Konšťacký (Vaud)
Nejezte hříbata!

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

© Michal Konšťacký (Vaud), 2011
© Stanislav Juhaňák – Triton, 2011
Illustrations © Pavel Kantorek, 2011
Cover © Renata Brtnická, 2011

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7387-517-6

I.

*Fejetony, povídky
a úvahy medicínské*

Pohlaví

Karel Novák byl postarší alkoholik. Takovej ten ušmudlanej s červeným nosem a žilkami ve tvářích. Teď měl deprese, bolesti hlavy a známou známé našeho primáře. Ležel – vlastně seděl – u mě na pokoji. Kýval nohama. A byl smutnej. Z nějakého důvodu se náš primář domníval, že ho rozveselí několik odborných vyšetření a hadice zastrčené hluboko v tělesných otvorech. Pan Novák na všechna ta vyšetření pokorně chodil, a když přišel zpátky, zase smutně seděl na posteli. A kýval nohama. Známa známé byla zdravotnice a zároveň nastávající smutného pana Nováka. Úzkostlivě sledovala průběh léčby a vždy kategoricky odmítala možnost, že by se mohla o lásku pana Nováka dělit se Spojenými pivovary a sodovkárnami. „Musí přece existovat jiné vysvětlení! Kája alkohol skoro nepije!“ Každý výsledek jsme společně pečlivě prostudovali. Dokonce jsme zvažovali, že bolesti hlavy a skleslost pana Nováka jsou dány otravou oxidem uhelnatým. Známa známé to četla v jedné detektivce a odpůrkyně byla všeho schopná megera.

Nakonec jsme se domluvili, že smutný Novák podstoupí ještě neurologické vyšetření a EEG. Při EEG se na hlavu přilepí dráty. Proud se nepouští, ale snímá. Brnkačka. Novák se vrátil ještě skleslejší. Seděl na posteli s papírem z vyšetření v ruce a nohama kýval ještě o oktávu smutněji. „Jak to tam mohli napsat? Vždyť mě TAM ani nevyšetřovali!“ Když jsem si přečetl zprávu z EEG, pochopil jsem. Musel jsem vyběhnout ven na chodbu, abych ho nepoprskal smíchy.

Zpráva byla v záhlaví psána zvláštní směsicí angličtiny a češtiny. Název kolonky byl vždy v češtině a do ní se vyplňoval v počítači předvolený anglický text. U jména nebyl problém, protože tam předvolba nebyla a stálo tam hrdě česky Karel

Novak, jen bez háčeků a čárek. Další řádek byl nadepsán opět česky „rasa“ a anglická předvolba pro drtivou většinu Nováků zní „Caucasian“ – typ kavkazský neboli běloch. Kámen úrazu byl až v řádku třetím: „pohlavi“. Tady anglická předvolba umožňovala pouze dvě varianty: „female“ – žena, nebo pro Nováka mnohem méně lichotivé „male“. Ukázali byste své nastávající lékařské potvrzení, které říká „pohlavi male“? A pak že na velikosti nezáleží! Možná ho víc deprimovalo, že se na to přišlo až při vyšetření mozku. Protože „pohlavi male“ je často pouze stav mysli... Nebo ne?

Poprava jazyka lékařského

Jednou jsme transportovali pacienta z Itálie do Čech. Volala mi paní z asistenční služby, která celou věc zařizovala. Nechtěla mě zatěžovat překladem, tak požadavky na převoz zaslané v italštině přeložila se slovníkem a s kamarádkou. „Ti Talijáni fakt už roupama nevědí, co by si měli přát! Voni chtějí, aby pacient jel s PA-POU-ŠKEM a s GRA-MO-FÓ-NEM! To jako že mu bude cestou smutno, nebo co? Na ten gramofon by naše firma ještě přistoupila, ale proč by měl cestovat s tím ptákem, to nechápu!“ dala průchod svému spravedlivému rozhořčení. Uklidnil jsem ji, že se nejedná o papouška, ale (alespoň v češtině) o obyčejného bažanta, což je výraz pro nádobu na močení. Vzápětí jí došlo, i jaké desky si bude pán pouštět na gramofonu.

S překlady lékařských výrazů to není jednoduché. Francouzské berle jsou ve francouzštině berle anglické, stejně tak

francouzské nemoci (syfilis) říkají Francouzi nemoc italská. Pro někoho to může být španělská vesnice (pro Angličana je to vesnice řecká a pro Francouze pro změnu čínská). Řada zmatků vzniká také v překladech lékařských výrazů z angličtiny. Mým oblíbeným překladatelským omylem v medicíně je výraz „physician“, což znamená lékař. Zpravidla se tím myslí někdo z nechirurgického oboru. V drtivé většině překladů se dozvíme, že vyšetření provedl fyzik. Je s podivem, že ani překladatelům, ani divákům u televize není divné, když sličnou Pamelu vyšetřuje pro tíseň na hrudi fyzik. Trochu to vyvolává mylný dojem, že na konzistenci silikonových výplní dohlíží svědomitý americký kolega z technického oboru.

V jedné Grishamově knize se dočtete, že pro hrdinu přiletěli do džungle vrtulníkem medicí. Jen tam není uvedeno, ze kterého ročníku medicíny byli tito neohrožení studenti a jestli tam byli v rámci nějaké praxe. V některých jazycích – například v italštině nebo polštině – slovo medik znamená lékař. V češtině jde vždy o studenta medicíny. V tomto případě šlo zřejmě o paramediky, kteří se do češtiny překládají zpravidla jako zdravotní záchranáři.

Nevyčerpatelnou studnicí humoru je pro našince polština. Jeden polský kolega mi říkal, že jim čeština připadá jako žvatlání malých dětí. Přitom třeba poměrně nevinný inzerát se zněním hledám partnerskou firmu na západě lze do polštiny přeložit pro Čechy celkem pikantně jako *szukam partnera na zachodzie*. Od té doby jsem přemýšlel, jak polskému kolegovi ukázat, že pro nás Čechy může být žertovný i odborný polský text. Až jednou se mi dostal do ruky kýžený důkaz. Prý žvatlání malých dětí! Náš pacient byl v polské nemocnici a jeho stav nebyl příliš dobrý. Lékař, se kterým jsem mluvil po telefonu, mi slíbil, že mi příští týden pošle zprávu, jak se nemocnému vede. Když mi

v pondělí přišel fax, nevěřicně jsem zůstal zírat na zprávu. Stálo v ní: „Po ostatnim tygodniu jest POPRAWA.“ Možná že v té reformě zdravotnictví zašli až příliš daleko...

Nemanuálové

Dělal jsem výzkum. Z nějakého důvodu se mu říká výzkum vědecký. K tomu, aby si výzkum zasloužil svůj epiteton constans, musela zasednout příslušná schvalovací komise. Té se můj projekt kupodivu líbil. Jen mi vytkla, že nemám pacienty rozdělovat podle zaměstnání do kategorie manuální a nemanuální. „Řadíte se přece mezi intelektuály, kolego! Nejste žádný nemanuál, nebo co nám to tu píšete,“ hřímal na mne jeden z profesorů od předsednického pultíku.

Nějakou dobu to šlo. Přišel učitel – a šup s ním k intelektuálům. Horník a pekař byli zase v kategorii manuálně pracujících. Protokoly se vršily a všichni byli spokojeni. S trochou obtíží jsem zařadil do jedné z kategorií i policistu ze zásahové jednotky. A pak jednoho dne nastal problém.

Problém si mne zvědavě prohlížel šibalskýma očkama a zubil se několika zbylými zuby. Vyplnili jsme skoro celý dotazník a dostali jsme se až k bodu „povolání“. „Co jste dělal za povolání?“ „Tak různě,“ zněla ne příliš určitá odpověď. „Převážnou většinu života jste pracoval jako co?“ „Jako řas, pane doktor,“ pokusil se o vtip a zase mi ukázal svůj nekompletní chrup. Trochu mi docházela trpělivost. „Potřebuji vás zařadit do jedné kategorie. Pracoval jste rukama, nebo jste byl intelektuál?“ „Ani

jedno! Většinu života jsem se živil jako provazochodec!“ Nádhera! Tohle je pro fejetonistu přihrávka osudu. Lékař-nefejetonista by si vybral jednu z kategorií. Nebo by si hodil korunou, a tím by pro něj problém hasnul. Fejetonista ne! Ten se tetelí blahem. Slintá jako Pavlovovi psi a těší se, jak to celé rozmotá. „Takže rukama ne?“ ujišťuji se. „Já bych to po rukách nepřešel, pane doktore,“ přiznává upřímně. „Tak intelektuál!“ uhodil jsem na něj. „Jakejpak já jsem intelektuál? Vždyť nemám žádný školy.“ Je pravdou, že já mám doktoráty sice dva, ale nevylezu ani na žebřík. Ale kam s ním? Rukama se neživí – manuál není. Intelektuál to taky není. Co je tady zač? Pedál? Brrr! Možná peduál? Na kolonku peduální zaměstnání jsem však zapomněl, nehledě na to, že by vypadala v závěrečné zprávě přinejmenším divně. Studie se zúčastnilo 56 intelektuálů, 49 manuálně pracujících a jeden peduál (těžko bych totiž sehnal dalšího provazochodce). Možná bych trochu váhal u rikši. Je to peduál? Ten se přeci živí také nohama. Ale má i řidítka! A co takhle fotbalista? Manuál, nebo intelektuál? Vždyť někteří dávají góly i hlavou! A tudíž práce hlavou rovná se intelektuál! Ne, tudy cesta nevede.

Naráz mi svitlo! „Nosil jste při přechodu lana takový to bidlo?“ „Jo, vobčas ano.“ Tááák! Je to manuál! K dobrému bydlu potřeboval bidlo! Měl jsem radost. Dotazník byl zdárně vyplněn. Na odchodu se ještě otočil ve dveřích: „Jo, a taky jsem hrál ve filmu.“ Úžasem mi spadla čelist. Herec! Zpropadenej intelektuál! Do pr...! Musím to zas přepsat! „A v čem jste hrál?“ ptám se, zatímco se pokouším vygumovat záznam v protokolu. „V jednom díle Cirkusu Humberto... toho... no... provazochodce!“ Víte, že si už nevzpomínám, kam jsem nakonec zařadil policajta ze zásahovky?

Vinný střik

„Pane doktore, myslíte si, že je vhodné, aby lékař jezdil do práce na koloběžce?“ vítala mne obaleného bahnem primářka B. před vchodem do nemocnice. Chvilí předtím se mi zaseklo přední kolečko koloběžky ve výmolu na chodníku. Přepadl jsem přes řidítka přímo na vozovku před projíždějící auto, takže jsem si vzácně myslel to samé: „Ne, není!“ Primářka B. byla místní obdoba Poláčkova pana Fajsta, který v *Bylo nás pět* kontroloval „hochům, co spolu chodí“ čistotu uší a dbal na dobré mravy. Netrvalo ani týden a kolegyni upozornila, že není důstojné, aby lékařka chodila do práce v riflích. Snižuje to prý úroveň lékařského stavu. Ona sama byla vždy vzorem upjatosti a spořádaného chování.

Budete překvapeni, ale boží mlýny přece jen melou a na každého z nás jednou dojde. Primářka byla pozvaná spolu s vybranými VIP na ochutnávku beaujolais, což je, jak známo, mladé a zrádné víno. To, že se při akci opila, jí vůbec nezazlívám. Víno bylo zadarmo a v mnohém ji to přiblížilo k nám, chybujiícím hříšníkům. Ale to, co následovalo potom, si za rámeček určitě nedá. Jen s vydatnou oporou kolegů se dostala do autobusu, který odvážel ovíněné ochutnavače nazpátek. Autobus však jel cestou necestou a při jednom poskočení se TO stalo. Ještě teď jí zcela jistě zní v uších Erbenovy verše „vyvalily se vlny zdola a roztáhly se v širá kola“. Primářka zbledla a s vypětím všech sil se vztyčila. V tu chvíli to zřejmě nebyl zrovna dobrý nápad. Náhle se ozval ryk připomínající dvanáctěráka v říji. Následky byly katastrofické! B. znečistila dvě řady VIP cestujících před sebou a intenzitou vodního děla označovala zezadu pleš náměstkovi naší nemocnice! Když jsem se s ním potom bavil, tak říkal, že to zas tak strašný nebylo. Prý šlo o takový nevinný vinný střik...

Dechový test

Nás mladé přestěhovali jednoho dne do sklepa. Brzy to ve ctihodném lékařském pokoji vypadalo spíš jako na studentských kolejích. Kancelář ve sklepě má několik výhod: předně jste dál od primáře, a pak je odsud blíž k bufetu, na oběd a domů. Naše pracoviště tou dobou zakoupilo velmi drahý přístroj, který měl odhalit bakterii žijící v žaludku z vydechaného vzduchu. Bomba věc! A to aniž byste museli polknout endoskop, který si v ničem nezadá s hadicí na kropení zahrádky. Spousta lidí zajásala, protože jsou jedinci, které zjevně netěší, když doktor musí zasouvat cokoliv do kteréhokoliv z jejich tělesných otvorů. Ta žaludeční breberka mě v té době hodně zajímala,

a když bylo potřeba udělat několik testů na dobrovolnících, vzpomněl si docent na mě. Dechový test, tak se ono vyšetření jmenuje, spočíval v tom, že dobrovolníci – kolegové a zaměstnanci – vypili džus se speciální tabletou, za půl hodiny foukli do zkumavek a šli si po své práci. Zkumavky jsem pak donesl do laboratoře v jiné budově, kde se analyzovaly na zmíněném superpřístroji. Celkem prima výzkum, díky kterému pak odjelo několik kolegů do USA na kongres, zatímco já jsem si dál užíval svůj sklep.

Tou dobou k nám byl poslán z jiné kliniky na stáž mladý kolega R. Těšil se, jak se uleje na hodinku od práce a půjde ke mně dělat „vědu“ a pak se třeba vypaří směrem bufet a domů. Přístroj nikdy neviděl, jen tušil, že se bude někam dýchat. Zde se konečně dostávám k jádru pudla. Krátce před příchodem R. na dechový test u nás luxovala uklízečka koberce velkým průmyslovým vysavačem. Vysavač byl těžký a měl dlouhou hadici. Aby to ta dobrá žena pobrala, odnesla si jen část hadice s tím, že pro zbytek se staví za chvíli. Vzápětí přišel R. do místnosti a bez zaváhání zamířil k vysavači. „Hmmm, pěkněj macek, to ti povím,“ prohlížel si vysavač. „Slyšel jsem, že stál několik melounů!“ V tu chvíli mi došlo, že si nedělá legraci a myslí si, že toto je onen slavný přístroj. Několikrát tréninkově zhluboka vydechl do špinavé hubice vysavače. To už mi po tvářích tekly slzy od potlačovaného smíchu. „Vždyť to nemáš zapnutý v elektrice!“ podíval se na mě vyčítavě a strčil koncovku do zásuvky. V tu chvíli se uklízečka vrátila pro vysavač. Na obrázek, který se jí naskytl, asi nikdy nezapomene! Mne dusícího se smíchy a doktora R. zhluboka vydechujícího do vysavače! Pomalu k němu došla, vysavač vypnula z elektriky a k jeho velkému zděšení si přístroj odvezla. Teprve pak mu to došlo! Historka se brzy rozkřikla po nemocnici a když R. asi za týden

u vizity něco nevěděl, primář na něj křičel: „K vizitě umíš úplný kulový! Co taky můžu čekat od borce, kterej ve sklepe dechá do vysavače?!“

Tetování

Každý svého štěstí strojuvůdcem. O tetování neboli kérce to platí dvojnásob. Mám ve svém okolí řadu potetovaných, dokonce i jednu potetovanou tetu. No problem. Většina lidí se zabývá tetováním po stránce estetické. Já bych do diskuse chtěl vnést ještě hledisko zdravotnické. Schválně nepíšu zdravotní. Jsem dalek toho, abych zde kázal o přenosu toho či onoho. Viděl jsem i vězně, kteří byli tetováni špínou z podrážek svých bot... a dobrý.

Řada mých pacientů je tetována. Na nejrůznějších místech. S oblibou si čtu nápisy na jejich tělech slibující nehynoucí lásku. Často jde o lásku „nehynoucí“, když dotyčná „myluje Karla“. Možná by někdo měl vydat gramatiku pro amatérské tatéry. Stačí pár hesel, stejně se dokola opakují. Měl jsem i jednu pacientku, která trpěla strachem z rozčtvrcení, a tak si podepsala všechny končetiny. Prý kvůli snadnější identifikaci.

V sousedství bydlel potetovaný Lůďa. Občas ke mně chodil jako pacient. Kromě hlavy měl umělecké výtvary téměř všude. Na hrudníku byla pirátská loď, na břicho pak poklad, rakev, piráti i krásné kurtizány. Léta strávená ve Valdicích se konečně zúročila. Za pivo jsme si mohli prohlédnout chodící galerii i s výkladem. Žádné školometské pindy od promovaného kunsthistorika.

Real life. Jak on miloval ji, ona ho opustila a tomu jejímu pak rozbil hubu. Vytetovaná alegorie měla více dějství, protože ona byla pokaždé někdo jiný, a tak postav kolem pirátské lodi přibývalo. Potíž nastala, když měl Lůďa slepáka. Přes noc se z chodící galerie stala galerie ležící. Jeho hlavní starostí bylo, aby i přes chirurgovo dovádění na jeho břiše zůstaly hlavní motivy životní epopeje zachovány. Proto taky přišel pozdě na operaci. Báł se, že ztratí svou jedinečnost. Jizva byla podle toho patřičně velká. Naštěstí měl chirurg pochopení pro tetované a smysl pro humor. V operačním protokolu jsem se pak dočetl následující: „Operační řez vedu horní hranou víka rakve...“

Problematické je i tetování na místech, která rostou. V některých životních etapách to jsou téměř všechna místa na těle. Znáte to... Z koňů jsou naráz žirafy a indián má podivně protáhlý obličej. Asi zklamáním. Viděl jsem i malého delfínka na bříšku, ze kterého se po letech stala velryba – na panděru. V Anglii jsem jednou na chirurgii vyšetřoval mladou dámu. Nechtěla se svléknout a ukázat svou „zadní tvář“, ačkoliv tam byl zdroj obtíží. Posléze se přece jen nechala přesvědčit. Na levé pěstce měla vytetovaného oranžového kocoura Garfielda. Kocour tady číhal u dírký. Asi nemusím vysvětlovat u jaké. Po několika dětech a bouřích hormonů paní přibrala dobrých 30 kilo a z hravé kočičky byl obří tygr. Navíc vypadal jako po neštovicích... Takže dvakrát měř a jednou tetuj. Raději někam na ucho nebo na záda. Tetování zdar!

